

Managementreactie SZW bij Samenvattend Auditrapport 2017

Inleiding

Met veel belangstelling hebben wij kennis genomen van het samenvattend auditrapport 2017 (SAR) en het positieve beeld van de ADR over het financieel beheer en de bedrijfsvoering bij SZW.

Bevindingen

De ADR heeft drie bevindingen gedaan, waarvan één nieuwe bevinding in 2017. De bevindingen autorisatiebeheer SAP/3F en meldplicht datalekken zijn in 2017 opgelost.

Financieel beheer Caribisch Nederland: De ADR constateert dat het financieel beheer op onderdelen is verbeterd. In de bedrijfsvoeringsparagraaf van het Jaarverslag SZW is dit nader toegelicht. De afronding van het verbeterplan "financieel beheer bij de Rijksdienst Caribisch Nederland" is gepland in 2018. SZW gaat verder met de uitvoering van dit verbeterplan.

Informatiebeveiliging: In 2017 is veel inspanning geleverd om het toezicht en de sturing op informatiebeveiliging te verbeteren. Het is fijn dat dit tot zichtbare verbeteringen heeft geleid. De resterende aandachtspunten met betrekking tot het verkrijgen van inzicht in de wijze waarop ketenpartners voldoen aan de BIR en het voldoen aan de BIR-normen voor de Rijksdienst Caribisch Nederland op het gebied van informatiebeveiliging pakt SZW in 2018 op.

Staatssteun: SZW gaat in 2018 bij te verstrekken subsidies meer dan voorheen expliciet aandacht besteden aan de staatssteuntoets door het invullen van de checklist staatssteun. De checklist is inmiddels breed ter beschikking gesteld binnen SZW.

Aandachtspunten financieel- en materieelbeheer

Naast bovenstaande bevindingen heeft de ADR ook enkele aandachtspunten:

- Gebruikersbeheer 3F: Hoewel zich geen risicovolle situaties hebben voorgedaan, wordt het autorisatiebeheer in 2018 nader bekeken.

- De verantwoording over 3F door SSC-ICT: Omdat SSC-ICT nog geen integrale verantwoording kan afleggen heeft SZW de ADR aanvullend onderzoek laten uitvoeren binnen SSC-ICT.
- Verbeterpunten financieel beheer subsidies: Naast de uitvoering van staatssteuntoetsen zijn nog andere verbeteringen mogelijk in het subsidiebeheer. Deze worden in 2018 opgepakt.
- Inzicht in de rechtmatige naleving aanbestedingswet: SZW werkt in 2018 aan een verbetering van het inzicht in de rechtmatige naleving van de aanbestedingswet, door het opstellen van de procedure rondom managementbesluiten en het uitvoeren van een spendanalyse.
- Binnen SZW zal extra aandacht gevraagd worden voor de administratieve discipline bij het financieel beheer om de goede uitgangshouding van SZW op het gebied van financieel beheer te kunnen behouden.

**Directie Financieel-
Economische Zaken**

Datum
16 mei 2018

Onze referentie
2018-0000062345

Auditdienst Rijk
Ministerie van Financiën

Auditrapport

2017

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV)

Auditrapport 2017

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (xv)

15 maart 2018

Kenmerk
2018-0000029268

Inlichtingen
Auditdienst Rijk
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

Inhoud

1	Samenvatting	5
2	Goedkeurende controleverklaring	7
2.1	Financiële overzichten akkoord bevonden	7
2.2	Overschrijding van rapporteringstoleranties	8
3	Financieel en materieelbeheer: ook in 2017 gering aantal bevindingen	10
3.1	Gelijkblijvend beeld bevindingen	10
3.2	Twee bevindingen in 2017 opgelost	11
3.2.1	Autorisatieconcept aangepast aan SAP-standaard	11
3.2.2	Registratie datalekken voldoet aan de Meldplicht Datalekken	11
3.3	Gelijkblijvend beeld financieel beheer	11
3.3.1	Toezicht en sturing op informatiebeveiliging verder verbeterd	11
3.3.2	Minder onrechtmatigheden in uitgaven socialeverzekeringswetten CN	12
3.3.3	Staatssteuntoetsen voor subsidies onvoldoende uitgevoerd	13
3.4	Overige punten financieel en materieelbeheer	13
3.4.1	Risico's bij gebruikersbeheer 3F-systeem	14
3.4.2	Meer aandacht nodig voor verantwoording over 3F door SSC-ICT	14
3.4.3	Verbeterpunten in financieel beheer subsidies	14
3.4.4	Inzicht in rechtmatige naleving Aanbestedingswet schiet tekort	14
3.4.5	Administratieve discipline vereist meer aandacht	14
4	Totstandkoming niet-financiële informatie: het proces is ordelijk verlopen	17
4.1	Totstandkomingsproces niet-financiële informatie voldoet	17
4.2	Totstandkomingsproces bedrijfsvoeringsparagraaf en jaarverslag voldoet	17
4.3	Een deel van de beleidsinformatie in de verantwoording SZW is op 15 maart 2018 nog niet definitief	17
5	Overige onderwerpen	19
5.1	Volledige implementatie Algemene Verordening Gegevensbescherming per 25 mei 2018 is een uitdaging	19
Bijlage	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	22

Doel en doelgroepen

In dit rapport doen wij verslag van de uitkomsten van onze wettelijke taak¹ over 2017 bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Dit rapport is opgesteld voor de minister, de staatssecretaris en de secretaris-generaal en wordt tevens verstrekt aan de leden van het Audit Committee en de directeur Financieel-Economische Zaken van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het rapport wordt verder toegezonden aan de minister van Financiën en de president van de Algemene Rekenkamer.

Financiële verantwoordingsinformatie in het jaarverslag

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij het jaarverslag 2017 van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV). Dat houdt in dat de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten een getrouw beeld geven van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering.

Financieel en materieelbeheer

Het samenvattende beeld over 2017 is evenals over 2016 positief. Het aantal bevindingen is ten opzichte van voorgaande jaren op een vergelijkbaar laag niveau gebleven (zie § 3.3). Het financieel beheer Caribisch Nederland (CN) is op onderdelen verbeterd. Dit heeft geleid tot een afname van de onzekerheid in het rechtmatig uitvoeren van de socialeverzekeringswetten CN (zie § 3.3.2).

Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie in het jaarverslag

De informatie over beleid en bedrijfsvoering is ordelijk tot stand gekomen.

Leeswijzer

Dit rapport is als volgt ingedeeld:

- de controle van de financiële overzichten (hoofdstuk 2);
- het onderzoek naar het gevoerde financieel en materieelbeheer en de daartoe bijgehouden administraties (hoofdstuk 3);
- het onderzoek naar de totstandkoming van de niet-financiële verantwoordingsinformatie in het jaarverslag (hoofdstuk 4);
- overige onderwerpen (hoofdstuk 5);
- de controleverklaring (bijlage).

Openbaarmaking

De Auditdienst Rijk (ADR) is de interne auditdienst van het Rijk. Onze rapporten zijn primair bestemd voor de opdrachtgevers met wie wij een opdracht zijn overeengekomen. De minister-raad heeft op 19 februari 2016 een beleidslijn vastgesteld voor het openbaar maken van rapporten van de ADR. Op grond daarvan zal de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid dit auditrapport op of na verantwoordingsdag, 16 mei 2018, plaatsen op de website van de Rijksoverheid (www.rijksoverheid.nl).²

¹ De wettelijke taak volgt uit artikel 1.1 en artikel 2.37, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016.

² De minister van Financiën stuurt elk halfjaar een overzicht naar de Tweede Kamer met de titels van de rapporten die de ADR heeft uitgebracht en plaatst dit overzicht op de website van de Rijksoverheid (www.rijksoverheid.nl).

2 Goedkeurende controleverklaring

Inleiding

Als eerste onderdeel van onze wettelijke taak controleren wij of de in het jaarverslag opgenomen financiële overzichten een getrouw beeld geven van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering en zijn opgesteld in overeenstemming met de geldende verslaggevingsvoorschriften.³

De in 2017 gerealiseerde uitgaven bedroegen € 31.817 mln. (2016: € 31.664 mln.), de aangegane verplichtingen € 31.762 mln. (2016: € 31.614 mln.) en de ontvangsten € 1.856 mln. (2016: € 1.872 mln.).

De belangrijkste uitgaven en aangegane verplichtingen zijn specifieke uitkeringen aan gemeenten en door derden uitgevoerde wetten en regelingen (UWV, SVB en Belastingdienst Toeslagen).

Wij plannen en voeren onze controle zodanig uit dat wij een redelijke mate van zekerheid verkrijgen dat de financiële overzichten geen afwijkingen van materieel belang bevatten. Het materieel belang is bepalend voor de strekking van het oordeel in de controleverklaring. De materialiteit voor de verantwoordingsstaten en de saldibalans als geheel bedraagt 2% voor fouten en onzekerheden bij elkaar opgeteld, met een maximum van € 1 miljard.⁴ Wij zijn er bij onze controle van uitgegaan dat de voorgestelde wijzigingen in de slotwet de goedkeuring van de wetgever zullen krijgen.

Voorts hebben wij onderzocht of de in het jaarverslag opgenomen andere (niet-financiële) verantwoordingsinformatie niet strijdig is met de in het jaarverslag opgenomen financiële overzichten en geen materiële afwijkingen bevat. Ook zijn wij nagegaan dat het jaarverslag alle voorgeschreven informatie bevat.

Hieronder gaan wij in op de belangrijkste bevindingen van onze controle.

2.1 Financiële overzichten akkoord bevonden

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij het jaarverslag 2017 van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV). Deze verklaring is opgenomen als bijlage in dit rapport.

³ De verslaggevingsvoorschriften zijn vastgelegd in de Comptabiliteitswet 2016 en de daaruit voortvloeiende regelgeving, waaronder de Regeling rijksbegrotingsvoorschriften 2018.

Op grond van het overgangsrecht (artikel 10.2 van de Comptabiliteitswet 2016) blijven voor de jaarverslagen over 2017 de bepalingen van toepassing uit de Comptabiliteitswet 2001 en de daarop rustende bepalingen zoals deze golden voor de inwerkingtreding van de Comptabiliteitswet 2016.

⁴ Dit geldt afzonderlijk voor:

- a het totaal van de uitgaven, ontvangsten en van derden verkregen baten;
- b het totaal van de aangegane verplichtingen;
- c het totaal van de relevante standen op de saldibalans.

2.2

Overschrijding van rapporteringstoleranties

In de uiteenzetting over de gevoerde bedrijfsvoering (bedrijfsvoeringsparagraaf) in het jaarverslag rapporteert de minister over de comptabele rechtmatigheid van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering over 2017. In de bedrijfsvoeringsparagraaf zijn conform de Rijksbegrotingsvoorschriften de rechtmatigheidsfouten en -onzekerheden gemeld die hebben geleid tot overschrijding van de voorgeschreven rapporteringstoleranties⁵ op vier begrotingsartikelen (het financieel belang van de uitgaven op deze artikelen is € 33,7 mln.).

⁵ De rapporteringstoleranties volgen uit de Regeling rijksbegrotingsvoorschriften 2018 (model 3.24 en de toelichting daarbij).

3 Financieel en materieelbeheer: ook in 2017 gering aantal bevindingen

Inleiding

Als tweede onderdeel van onze wettelijke taak onderzoeken wij of de geselecteerde processen van het financieel en materieelbeheer voldoen aan de normen uit de comptabele wet- en regelgeving. Op het hoogste niveau geldt dat het financieel en materieelbeheer moeten voldoen aan de eisen van rechtmatigheid, ordelijkheid, controleerbaarheid en overigens zo doelmatig mogelijk moeten worden ingericht.

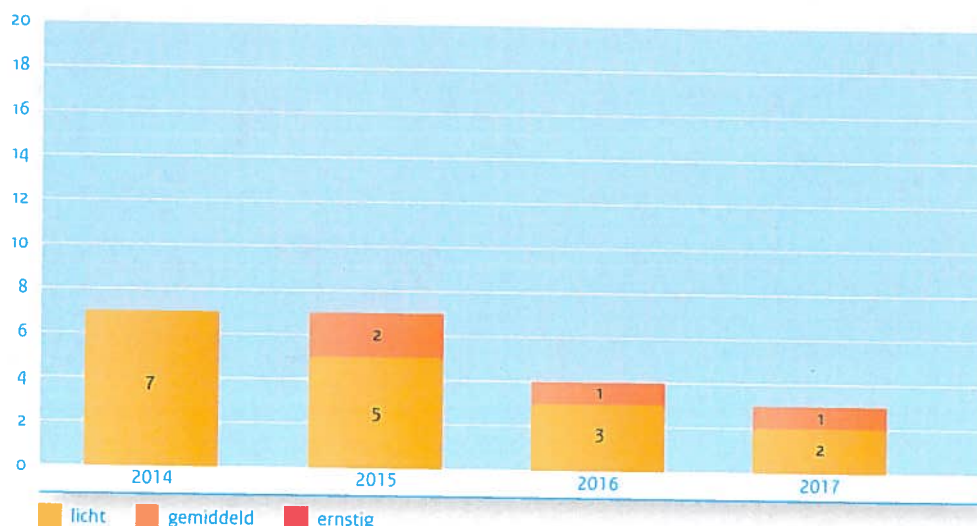
Bij evaluatie van onze bevindingen hanteren wij drie categorieën: licht, gemiddeld en ernstig. Dit onderscheid geeft de impact van de bevinding weer op basis van gewicht en frequentie. Al deze bevindingen verdienen aandacht, waarbij aan de ernstige bevindingen het grootste belang dient te worden toegekend.

Ten behoeve van het selecteren van de te onderzoeken processen van het financieel en materieelbeheer hebben wij de bedrijfsrisico's en de daaraan gekoppelde processen in kaart gebracht. Op basis van het belang van de processen en de in die processen onderkende risico's hebben wij in 2017 onder meer het subsidieproces, uitgaven socialeverzekeringswetten CN en de informatiebeveiliging voor nader onderzoek geselecteerd.

In dit hoofdstuk behandelen wij de belangrijkste uitkomsten van ons onderzoek naar het gevoerde financieel en materieelbeheer en de daartoe bijgehouden administraties.

3.1 Gelijkblijvend beeld bevindingen

Figuur 1: Bevindingen naar impact (in aantallen)

In 2017 is het aantal bevindingen gedaald. Twee bevindingen zijn in 2017 opgelost, zie § 3.2. De weging van de niet opgeloste bevindingen uit 2016 is in 2017 gelijk gebleven.

Daarnaast is er een nieuwe bevinding over staatssteun bij subsidies (lichte impact).

3.2 Twee bevindingen in 2017 opgelost

Figuur 2: Opgeloste bevindingen in 2017

Bevinding	Verantwoordelijk organisatieonderdeel	2014	2015	2016	2017
Autorisatieconcept 3F	Financieel Dienstencentrum	●	■	●	✓
Meldplicht datalekken	Directie Organisatie, Bedrijfsvoering en Personeel			●	✓

● licht ■ gemiddeld ▲ ernstig ✓ opgelost

3.2.1 Autorisatieconcept aangepast aan SAP-standaard

In 2015 was het autorisatieconcept in het geautomatiseerde financiële systeem 3F niet conform de door SAP aanbevolen standaard ingericht. Hierdoor bestond het risico dat medewerkers onbedoeld te ruime autorisaties kregen. In 2016 heeft het Financieel DienstenCentrum (FDC) het nieuwe autorisatieconcept geïmplementeerd. Voor de overige organisatieonderdelen van SZW heeft dit in 2017 plaatsgevonden.

3.2.2 Registratie datalekken voldoet aan de Meldplicht Datalekken

Over 2016 vroegen wij aandacht voor de registratie van datalekken en de relatie met algemene beveiligingsincidenten. Wij konden onder andere niet vaststellen dat voor alle beveiligingsincidenten was geanalyseerd of er sprake was van een datalek.

De Functionaris Gegevensbescherming (FG) houdt intern toezicht op de naleving van de Meldplicht Datalekken (MD). Het meldingsformulier beveiligingsincidenten en datalekken is in 2017 gecombineerd. Informatiebeveiligings- en privacycoördinatoren van de directies beoordelen beveiligingsincidenten. Bij een vermoeden van een datalek nemen zij contact op met de FG. De werkinstructie MD en de naleving daarvan voldoen aan de eisen. Wij hebben kunnen vaststellen dat alle (mogelijke) geconstateerde datalekken in 2017 volgens de procedure zijn afgehandeld. Onze bevinding van 2016 is opgelost.

3.3 Gelijkblijvend beeld financieel beheer

Figuur 3: Bevindingen in het beheer 2017

Bevinding	Verantwoordelijk organisatieonderdeel	2014	2015	2016	2017
Informatiebeveiliging	Directie Organisatie, Bedrijfsvoering en Personeel	●	■	●	●
Financieel beheer Caribisch Nederland	Directie Werknemersregelingen	●	●	■	■
Staatssteun subsidies	Diverse directies				●

● licht ■ gemiddeld ▲ ernstig

3.3.1 Toezicht en sturing op informatiebeveiliging is in 2017 verder verbeterd

In de Interdepartementale Commissie Bedrijfsvoering Rijk (ICBR) is afgesproken dat alle rijks-overheidsorganisaties aan de Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst 2012 (BIR 2012) moeten voldoen en hierop worden getoetst. Dit jaar is op verzoek van Directoraat-generaal Overheidsorganisatie directie CIO Rijk de focus van het rijksbrede onderzoek van de ADR komen te liggen op de beheersing van informatiebeveiliging op departementaal niveau. Hiertoe zijn de volgende aandachtsgebieden onderzocht: governance, organisatie, risicomanagement, incidentmanagement en leveranciersmanagement (ketenbeheer). In de ADR-rapportage wordt aandacht gevraagd voor het uitbreiden van managementrapportages met het naleven van de informatiebeveiligingsnormen en -afspraken.

In 2017 is de informatiebeveiliging verder verbeterd. Vanuit de per directie opgestelde zelf-evaluaties (Zelfevaluatie Integrale Beveiliging en Privacy) zijn de gerealiseerde verbeteringen en resterende verbeterpunten inzichtelijk gemaakt. Zo is onder meer het informatiebeveiligingsbeleid SZW vastgesteld en is een managementsysteem in gebruik genomen om de risico-beheersing rondom informatiebeveiliging beter te borgen.

Het verkrijgen van inzicht in de wijze waarop de ketenpartners voldoen aan de BIR 2012 en de opvolging van de bevindingen van de ADR uit onderzoek over 2016 ten aanzien van de Exact- en Digidoc-applicaties behoren tot de resterende aandachtspunten.

De Rijksdienst Caribisch Nederland Unit Sociale Zaken (RCN-unit SZW) voldoet voor het vijfde achtereenvolgende jaar niet aan de normen van de BIR 2012. De meeste BIR-maatregelen waarvoor RCN-unit SZW zelf verantwoordelijk is, zijn nog niet onderzocht, beschreven en/of geïmplementeerd.

Vanaf 1 januari 2018 is een nieuwe BIR (BIR 2017) van toepassing. SZW is voornemens om na het implementatietraject AVG met de invoering van de BIR 2017 aan te vangen. Hierbij worden ook de verbeterpunten opgepakt.

3.3.2

Minder onrechtmatigheden in uitgaven socialeverzekeringswetten CN

De RCN-unit SZW verzorgt de uitvoering van de socialeverzekeringswetten in CN.

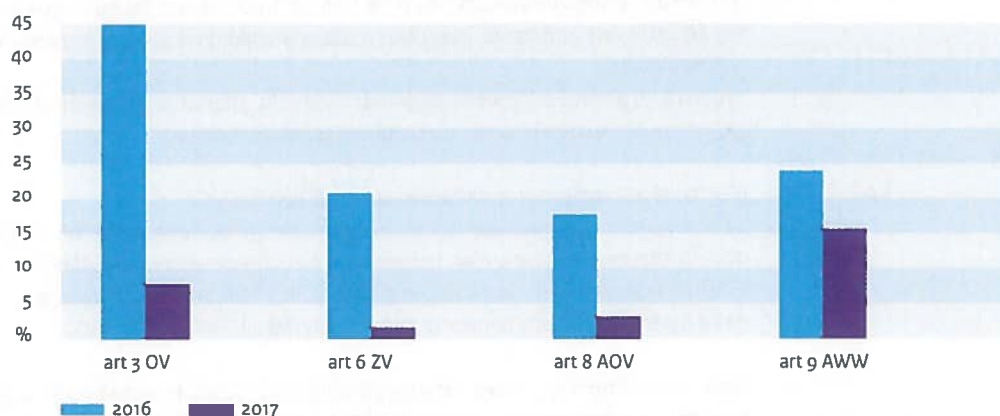
In de jaarrekening zijn de uitgaven van de socialeverzekeringswetten CN verantwoord op de artikelen:

- 3 Arbeidsongeschiktheid (Wet ongevallenverzekering BES);
- 5 Werkloosheid (Cessantiawet BES);
- 6 Ziekte en zwangerschap (Wet ziekteverzekering BES);
- 8 Oudedagsvoorziening (Wet algemene ouderdomsverzekering BES);
- 9 Nabestaanden (Wet algemene weduwen- en wezenverzekering BES);
- 10 Tegemoetkoming ouders (Wet kinderbijslagvoorziening BES).

In 2017 is naar aanleiding van de bevindingen en aanbevelingen van de ADR en de Algemene Rekenkamer een verbeterplan (d.d. 14 juli kenmerk 2017-0000116180) opgesteld en aangeboden aan de Tweede Kamer. Het verbeterplan loopt tot medio 2018. Voor de uitvoering van dit plan heeft de RCN-unit SZW een detailplanning uitgewerkt en vindt monitoring (op ijkmomenten) plaats. De uitvoering van dit plan in 2017 heeft geresulteerd in een verbetering van de dossiervorming, met name de vastlegging van de opgave van bankrekeningen door betrokkenen (AOV en loonderving). Dit heeft echter nog niet tot gevolg gehad dat bij elk dossier alle noodzakelijke documenten om de rechtmatigheid te toetsen aanwezig zijn. De directie Werknemersregelingen heeft het Audit Committee gemeld dat gezien de looptijd van het verbeterplan de onrechtmatigheden en tekortkomingen in het financieel beheer in 2017 niet opgeheven zouden zijn.

Het financieel beheer CN is op onderdelen verbeterd. Dit heeft geleid tot een afname van de onzekerheid in het rechtmatig uitvoeren van de socialeverzekeringswetten CN. Zie onderstaand staafdiagram met de meest waarschijnlijke fout en de onzekerheden (%).

Meest waarschijnlijke fout en onzekerheden (procentueel)

Wij hebben bij vier begrotingsartikelen (artikel 3, 6, 8 en 9) fouten en onzekerheden in de rechtmatigheid vastgesteld die de rapporteringstolerantie overschrijden (zie § 2.2).

De fouten en onzekerheden worden veroorzaakt door:

- het verstrekken van uitkeringen waar geen recht op bestaat omdat niet aan de voorwaarden is voldaan (artikel 3 en 9);
- het ontbreken van documentatie (attestatie de vita, opgave bankrekening betrokkene) die het recht op uitkering en betaling aan de rechthebbenden onderbouwt (artikel 6, 8 en 9);
- een onjuiste verrekening bij samenloop van uitkeringen (artikel 3);
- hogere uitkeringen van ouderdomspensioen door onjuiste berekeningen (artikel 8).

De betaallijsten in de betaalapplicatie kunnen nog onopgemerkt gewijzigd worden (artikel 3, 6, 8 en 10). Hierdoor bestaat het risico op onrechtmatige uitkeringen. Bij onze controle hebben wij niet geconstateerd dat dit risico geresulteerd heeft in onrechtmatige uitkeringen.

In het verbeterplan zijn onze aanbevelingen reeds verwerkt. Daarnaast bevelen we aan de kennis van regelgeving bij de uitvoering te versterken. Dit zou door middel van workshops/ cursussen kunnen plaatsvinden ter voorkoming van onjuiste uitvoering van regelgeving.

3.3.3

Staatssteuntoetsen voor subsidies onvoldoende uitgevoerd

Voor subsidies op basis van de Kaderregeling subsidies SZW, OCW en VWS is de checklist staatssteun niet of niet goed ingevuld. Hierdoor is de rechtmatige subsidieverlening onzeker. SZW heeft alsnog voor die begrotingsartikelen waar het bedrag aan verstrekte subsidies voor de verantwoording van materieel belang is aanvullend deze staatssteuntoetsen uitgevoerd. De uitkomst van deze werkzaamheden heeft voor deze subsidies niet geleid tot de conclusie dat er mogelijk sprake is van staatssteun.

Door de directie Wetgeving, Bestuurlijke en Juridische Aangelegenheden (WBJA) is de informatie over staatssteun op intranet geactualiseerd, waaronder ook een nieuwe checklist staatssteun (februari 2018) die bij het beoordelen van subsidieaanvragen verplicht moet worden ingevuld.

Het verdient aanbeveling dat de beleidsdirecties WBJA tijdig betrekken bij het invullen van de toets op staatssteun.

3.4

Overige punten financieel en materieel beheer

In deze paragraaf nemen wij aangelegenheden op die niet leiden tot in § 3.3 te rapporteren bevindingen. Wel zien wij risico's voor het financieel en materieel beheer als er komend jaar geen aandacht wordt gegeven aan deze aangelegenheden.

- 3.4.1 *Risico's bij gebruikersbeheer 3F-systeem*
 Wij hebben onderzoek gedaan naar de General Information Technology Controls (GITC) bij het FDC. Uit ons onderzoek is gebleken dat er afwijkingen zijn ten opzichte van het GITC-normenkader.
 Wij hebben aanvullende werkzaamheden verricht. Hieruit is gebleken dat aanpassingen in de gegevens of risicovolle acties niet hebben plaatsgevonden.
- 3.4.2 *Meer aandacht nodig voor verantwoording over 3F door SSC-ICT*
 SZW is systeemeigenaar van het 3F-systeem. Het 3F-systeem is het financiële systeem van vijf departementen. Het technisch beheer voor het 3F-systeem is belegd bij SSC-ICT. Het is voor SZW als systeemeigenaar van belang dat SSC-ICT zich als opdrachtnemer verantwoordt over het gevoerde technisch beheer (zoals de generieke IT-infrastructuur).
- Door het ontbreken van een verantwoording heeft SZW als systeemeigenaar geen inzicht in de kwaliteit van de dienstverlening van SSC-ICT. De ADR heeft voor het tweede jaar zelf onderzoek naar de GITC van het 3F-systeem uitgevoerd in het kader van de jaarrekeningcontrole.
- 3.4.3 *Verbeterpunten in financieel beheer subsidies*
 De bevoorschotting van subsidies vindt niet altijd plaats op basis van de norm van de Kaderregeling subsidies SZW, OCW en VWS en de Regeling verlening voorschotten. De norm is gelijkmatig betalen over de looptijd. Er wordt echter regelmatig gekozen voor bijvoorbeeld een bevoorschotting van 40%-40%-20% zonder dat dit afdoende is gemotiveerd. Het risico hiervan is dat in een jaar teveel wordt bevoorschot. Wij adviseren de beleidsdirecties hierop te wijzen.
- SZW kan het subsidiebeheer verbeteren door het vastleggen van:
- de uitgevoerde controle op bevoegdheid aanvrager;
 - de toets op uurtarieven en motiveren waarom deze wel/niet acceptabel zijn;
 - de motivatie of er sprake is van een subsidie of een opdracht;
 - het binnen de daarvoor gestelde termijn afwickelen van subsidieaanvragen.
- Tenslotte bevelen wij aan het misbruikregister te actualiseren en de procedure voor meldingen onder de aandacht van de beleidsdirecties te brengen.
- 3.4.4 *Inzicht in rechtmatige naleving Aanbestedingswet schiet tekort*
 Het inzicht van SZW in de naleving van de Aanbestedingswet schiet tekort. Belangrijke oorzaken hiervan zijn het ontbreken van een overzicht met de in 2017 lopende en genomen managementbesluiten en het ontbreken van een spendanalyse over 2017. Met behulp van een spendanalyse kan worden vastgesteld of voor alle uitgaven betreffende inkopen een rechtmatig afgesloten inkoopcontract aanwezig is.
- Wij hebben bij onze controle in 2017 een toename geconstateerd van het aantal rechtmatigheidsfouten ten opzichte van 2016.
- Wij adviseren om de procedure betreffende managementbesluiten aan te scherpen en de CDI-office een overzicht te laten bijhouden van de managementbesluiten. Daarnaast adviseren wij om de CDI-office minimaal jaarlijks een spendanalyse uit te laten voeren.
- 3.4.5 *Administratieve discipline vereist meer aandacht*
 In de rapportages van de interne controle wordt regelmatig aandacht gevraagd voor een goede administratieve discipline. Ook FEZ heeft hier het afgelopen jaar aandacht voor gevraagd. Vanuit onze werkzaamheden hebben wij onderstaande bevindingen. Deze bevindingen hebben een geringe invloed op de rechtmatigheid en de getrouwheid. Wij benadrukken wel het belang van een goed beheer van de administratie. Bij een negatieve trend in de discipline bestaat het risico dat in 2018 artikeltoeranties worden overschreden.
- Aandachtspunten voor het verplichtingenbeheer zijn:

- het tijdig vastleggen van verplichtingen;
- het volledig vastleggen van verplichtingen. Bij meerjarige verplichtingen voor alle jaren de verplichting boeken;
- de brondocumenten voor de vastlegging van de verplichtingen in de administratie opnemen;
- voor iedere overeenkomst een afzonderlijk verplichtingnummer gebruiken.

Aandachtspunten voor het voorschottenbeheer zijn:

- voorschotten juist opboeken;
- voorschotten afboeken bij vaststellingen;
- het bewaken van de voorschotten in de 18-groep (extracomptabele voorschotten).

Aandachtspunten voor prestatieverklaringen:

- vastleggen van de uitgevoerde controles door de prestatieverklaarder;
- documenten toevoegen ter onderbouwing van de afgegeven prestatieverklaring;
- geen prestatieverklaring verlenen als de prestatie nog niet is geleverd.

Wij adviseren meer aandacht te schenken aan de administratieve discipline. Doelstelling is dat er juist en volledig wordt geboekt, de beheershandelingen worden gedocumenteerd en de brondocumenten in de administratie worden opgenomen.

Tenslotte adviseren wij om per jaareinde de analyse van de openstaande verplichtingen en voorschotten zorgvuldiger uit te voeren.

4 Totstandkoming niet-financiële informatie: het proces is ordelijk verlopen

Inleiding

Als derde onderdeel van onze wettelijke taak onderzoeken wij of geselecteerde processen gericht op de totstandkoming van de in het jaarverslag opgenomen niet-financiële verantwoordingsinformatie voldoen aan de normen uit de comptabele wet- en regelgeving. Daartoe onderzoeken wij of de niet-financiële verantwoordingsinformatie op een deugdelijke (dat wil zeggen ordelijke en controleerbare) wijze tot stand is gekomen.

De selectie van de te onderzoeken processen gericht op de totstandkoming van de niet-financiële verantwoordingsinformatie is afhankelijk van de omvang van de risico's die daarbij worden onderkend. Op basis daarvan hebben wij in 2017 de volgende totstandkomingsprocessen voor nader onderzoek geselecteerd:

- niet-financiële informatie;
- bedrijfsvoeringsparagraaf;
- jaarverslag.

In dit hoofdstuk gaan wij in op de belangrijkste bevindingen van ons onderzoek.

4.1 Totstandkomingsproces niet-financiële informatie voldoet

Wij hebben het totstandkomingsproces onderzocht van 133 kerncijfers, 2 prestatie-indicatoren, 2 evaluatieonderzoeken en 1 beleidsdoorlichting.

Uit ons onderzoek blijkt dat het totstandkomingsproces voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

4.2 Totstandkomingsproces bedrijfsvoeringsparagraaf en jaarverslag voldoet

De bedrijfsvoeringsparagraaf en het jaarverslag zijn in goed overleg tussen FEZ en de beleidsdirecties tot stand gekomen; het totstandkomingsproces voldoet.

4.3 Een deel van de beleidsinformatie in de verantwoording SZW is op 15 maart 2018 nog niet definitief

Wij hebben vastgesteld dat op het moment van het afgeven van de controleverklaring bij het jaarverslag, de volledige financiële overzichten daarin zijn opgenomen. Onze controleverklaring is primair gericht op deze financiële informatie.

Wat betreft de in het jaarverslag op te nemen niet-financiële informatie, hiervan hebben wij vastgesteld dat deze op het moment van het afgeven van de controleverklaring nog niet definitief is. Dit betreft niet-financiële informatie in de tabellen met kerngegevens en financiële informatie in de budgettaire tabellen premiegegevens. Deze informatie is vooralsnog in het jaarverslag gearceerd aangeduid met de datum waarop het cijfer definitief wordt. De definitieve cijfers worden medio maart verwacht, wanneer de jaarverslagen van UWV en SVB beschikbaar komen. De definitieve onderdelen dienen in ieder geval voor aanbidding van het jaarverslag aan de Tweede Kamer te worden toegevoegd.

FEZ verwerkt alle definitieve cijfers van het UWV en SVB in de zogenaamde 'AR-versie' van het jaarverslag. Deze wijzigingen worden door de ADR beoordeeld. Vanaf deze AR-versie worden wijzigingsbladen opgesteld, die door de ADR worden beoordeeld. Deze procedure is in overeenstemming met afspraken met de AR en de desbetreffende bepalingen in de Regeling rijksbegrotingsvoorschriften 2018.

5 Overige onderwerpen

Inleiding

In dit hoofdstuk nemen wij onderwerpen op die niet van invloed zijn op de strekking van de controleverklaring bij de verantwoording van het departement. Deze onderwerpen zijn naar onze mening echter wel van belang om als early warning onder de aandacht gebracht te worden van de departementsleiding.

5.1

Volledige implementatie Algemene Verordening Gegevensbescherming per 25 mei 2018 is een uitdaging

Mede in relatie tot de verdergaande digitale dienstverlening van het Rijk komen er steeds meer verplichtingen vanuit de privacywetgeving. Op 25 mei 2016 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in werking getreden en na een overgangsperiode van twee jaar is de verordening vanaf 25 mei 2018 van toepassing.

Het opdrachtgeverschap voor de implementatie van de AVG is belegd bij de chief Information officer (CIO) van SZW. Vanuit de afdeling CIO-office Informatiebeveiliging en Veiligheid (CIV) is een centraal projectteam gevormd onder leiding van een externe projectleider. Het projectteam ondersteunt de dienstonderdelen van SZW bij de implementatie van de AVG maar de verantwoordelijkheid voor de implementatie berust bij het lijnmanagement.

Het projectteam heeft een door de Bestuursraad bekrachtigd Plan van Aanpak Implementatie AVG SZW opgesteld. De conclusie van de door een extern bureau uitgevoerde analyse in december 2017 is dat SZW nog niet compliant is met de AVG.

Vanuit deze analyse zijn maatregelen opgesteld die moeten worden getroffen om in overeenstemming met de AVG te handelen. De geprioriteerde maatregelen variëren van het opstellen en implementeren van een intern privacybeleid tot aan het inventariseren van bestaande bewerkovereenkomsten, oude overeenkomsten naar het nieuwe model omzetten, nieuwe overeenkomsten afsluiten volgens het nieuwe model en ontbrekende overeenkomsten alsnog afsluiten.

Het in januari 2018 door SZW opgestelde maatregelenrapport is de laatste voortgangsrapportage met een SZW-brede scope. Na afronding van iedere implementatiefase wordt aan de Regiegroep Organisatie en Bedrijfsvoering (ROB) en Bestuursraad (BR) SZW gerapporteerd. Op 26 januari is in de BR afgesproken dat:

- Er extra AVG-bewustwordingssessies/workshops zullen worden gegeven;
- De ROB maandelijks bij elkaar komt (in de AVG/ROB-special) om de sturing op de implementatie extra kracht bij te zetten;
- Wat er per 25 mei niet is gerealiseerd erkennen en op verbetering inzetten.

Tevens geldt intern de afspraak dat het verwerkingsregister (EZ-Tool) per 16 februari is gevuld door de directies. Alle directies dienen er voor te zorgen dat inzicht is verkregen in alle verwerkersovereenkomsten en dienen het overzicht uiterlijk 16 februari 2018 bij de FG in te dienen. Uiterlijk vanaf 16 februari dienen de directies te starten met het aanpassen van de verwerkersovereenkomsten.

Het AVG-implementatietraject wordt serieus opgepakt binnen SZW. Zo hebben DG Werk en DG SZI een dedicated team ingesteld voor de AVG en IG SZW heeft een eigen implementatieteam.

SZW streeft naar AVG-compliance per 25 mei 2018 maar sluit niet bij voorbaat uit dat er toch nog kwesties zullen spelen die na 25 mei moeten worden opgepakt.

De ADR miste bij SZW helder inzicht in de realisatie ten opzichte van de geplande werkzaamheden uit het Implementatietraject AVG (Plan van Aanpak) onder meer omdat het maatregelenrapport geen inzicht gaf in de voortgang bij de dienstonderdelen. SZW geeft aan bewust te hebben gekozen voor een aanpak 'van grof naar fijn' waarbij dit inzicht in een aantal stappen steeds concreter gemaakt wordt. Inmiddels begint dat tastbaar resultaat op te leveren. Half februari geeft SZW aan dat per dienstonderdeel de bewerkovereenkomsten en Privacy Impact Assessments (PIA's) grotendeels inzichtelijk zijn en in de volgende periode wordt het (algemene) maatregelenrapport per dienstonderdeel verbijzonderd, en zo verder. Via het projectteam AVG en de extra ROB-vergaderingen wordt actief gestuurd op voortgang en realisatie.

Wij adviseren de directies die de implementatiedatum niet volledig kunnen realiseren een planning op te laten stellen met afspraken over de termijn waarop wel aan de AVG voldaan zal worden en de voortgang van de uitvoering van deze plannen op te nemen in de reguliere planning- & controlcyclus.

Bijlage

Aan: de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

A

Verklaring over de in het jaarverslag 2017 opgenomen financiële overzichten

Ons oordeel

Wij hebben de financiële overzichten die deel uitmaken van het jaarverslag 2017 van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gecontroleerd. Naar ons oordeel geven deze financiële overzichten een getrouw beeld van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over 2017 in overeenstemming met de verslaggevingsvoorschriften die zijn opgenomen in de Comptabiliteitswet 2016⁶ en de daaruit voortvloeiende regelgeving, waaronder de Regeling rijksbegrotingsvoorschriften 2018.

De financiële overzichten bestaan uit:

- de departementale verantwoordingsstaat over 2017 met de financiële toelichting daarbij;
- de samenvattende verantwoordingsstaat agentschappen over 2017 met de toelichting daarbij;
- de departementale saldibalans per 31 december 2017 met de toelichting daarbij;
- de in de uiteenzetting over de gevoerde bedrijfsvoering (bedrijfsvoeringsparagraaf) opgenomen rapportage over de comptabele rechtmatigheid van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering over 2017;
- de overzichten over 2017 met de gegevens als bedoeld in de artikelen 4.1 en 4.2 van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol WNT vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de financiële overzichten'.

Wij zijn onafhankelijk van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

⁶ Op grond van het overgangsrecht (artikel 10.2 van de Comptabiliteitswet 2016) blijven voor de jaarverslagen over 2017 de bepalingen van toepassing uit de Comptabiliteitswet 2001 en de daarop rustende bepalingen zoals deze golden voor de inwerkingtreding van de Comptabiliteitswet 2016.

B**Verklaring over de in het jaarverslag 2017 opgenomen andere informatie**

Naast de financiële overzichten omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het deel algemeen (verzoek tot dechargeverlening en leeswijzer);
- het niet-financiële deel van de toelichting bij de diverse begrotingsartikelen;
- de uiteenzetting over het gevoerde beleid (beleidsverslag);
- de uiteenzetting over de gevoerde bedrijfsvoering (bedrijfsvoeringsparagraaf);
- de voorgeschreven bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- niet strijdig is met de in het jaarverslag opgenomen financiële overzichten en geen materiële afwijkingen bevat, voor zover wij dat op dit moment kunnen beoordelen;
- alle informatie bevat die is vereist op grond van de verslaggevingsvoorschriften die zijn opgenomen in de Comptabiliteitswet 2016 en de daaruit voortvloeiende regelgeving, waaronder de Regeling rijksbegrotingsvoorschriften 2018.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de financiële overzichten of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.⁷

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de financiële overzichten.

De minister is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie in overeenstemming met de verslaggevingsvoorschriften die zijn opgenomen in de Comptabiliteitswet 2016 en de daaruit voortvloeiende regelgeving, waaronder de Regeling rijksbegrotingsvoorschriften 2018.

C**Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de financiële overzichten***Verantwoordelijkheden van de minister voor de financiële overzichten*

De minister is verantwoordelijk voor het opmaken van de financiële overzichten die de uitkomsten van de begrotingsuitvoering getrouw dienen weer te geven in overeenstemming met de verslaggevingsvoorschriften die zijn opgenomen in de Comptabiliteitswet 2016 en de daaruit voortvloeiende regelgeving, waaronder de Regeling rijksbegrotingsvoorschriften 2018. In dit kader is de minister verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de minister noodzakelijk acht om het opmaken van de financiële overzichten mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de financiële overzichten

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de beslissingen die gebruikers op basis van deze financiële overzichten nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

⁷ Daarnaast behoort het tot onze taak onderzoek te verrichten naar de totstandkoming van de niet-financiële verantwoordingsinformatie, over de uitkomsten waarvan wij rapporteren in ons auditrapport.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de financiële overzichten afwijkingen van materieel belang bevatten als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het ministerie;⁸
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de financiële overzichten en de daarbij opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de financiële overzichten een getrouw beeld geven van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

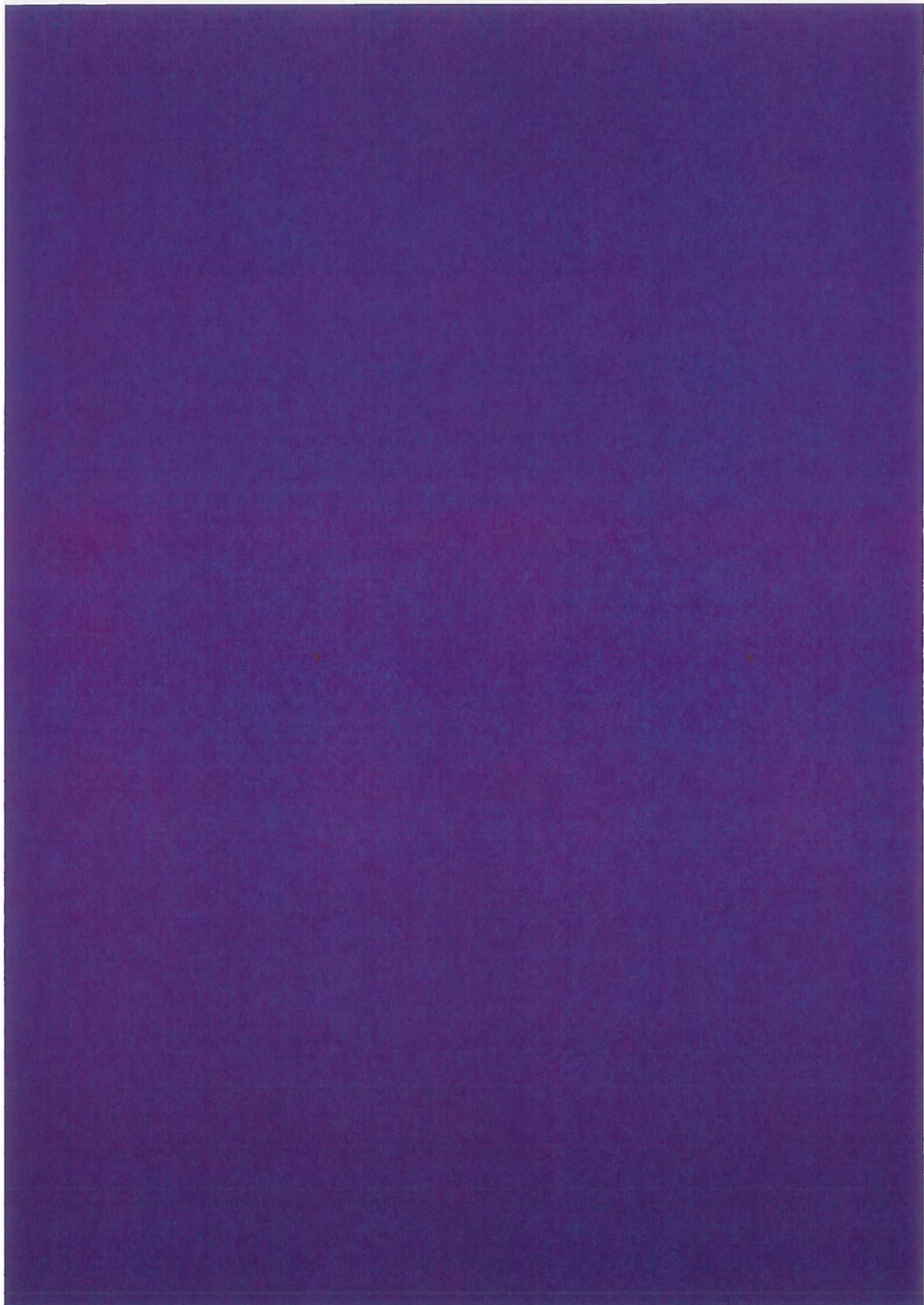
Wij communiceren met de leiding van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Den Haag, 15 maart 2018

Auditdienst Rijk

[Redacted signature]

⁸ Daarnaast behoort het tot onze taak onderzoek te verrichten naar het gevoerde financieel en materieel beheer en de daartoe bijgehouden administraties, over de uitkomsten waarvan wij rapporteren in ons auditrapport.

Auditdienst Rijk

Postbus 20201

2500 EE Den Haag

(070) 342 77 00